RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLARDA MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMI

Tairova Madinabonu Baxtiyarovna
Andijon davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrasi professori (DSc).
Inomiddinova Yulduzxon Akbarjon qizi
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
2-bosqich magistranti.
https://doi.org/10.5281/zenodo.23813450

Annotatsiya: Ushbu maqolada rivojlanayotgan davlatlarda maktabgacha ta'lim tizimining hozirgi holati, uning tarkibiy tuzilishi va rivojlanish tendensiyalari tizimli ravishda tahlil qilingan. Izlanishlar davomida mazkur mamlakatlarda maktabgacha ta'lim qamrovini kengaytirish, moddiy-technika bazasini mustahkamlash hamda ta'lim sifatini oshirish borasidagi strategik yondashuvlar ilmiy asoslangan holda o'rganilgan. Shuningdek, tizimni moliyalashtirish mexanizmlari, rahbar kadrlar va pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini yuksaltirish hamda ta'lim boshqaruvida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini tatbiq etish masalalari yoritilgan. Olingan natijalar rivojlanayotgan mamlakatlar sharoitida maktabgacha ta'lim tizimini isloh qilish va boshqaruv indikatorlarini optimallashtirish bo'yicha tegishli ilmiy-amaliy xulosalar chiqarish imkonini beradi.
Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim tizimi, rivojlanayotgan davlatlar, ta'lim menejmenti, inson kapitali, ta'lim sifati, moliyaviy ta'minot, boshqaruv mexanizmlari, pedagogik kompetensiya.

Abstract: This article provides a systematic analysis of the current state, structural framework, and developmental trends of the early childhood education system in developing countries. The study theoretically examines strategic approaches aimed at expanding preschool enrollment, strengthening the material and technical infrastructure, and enhancing educational quality within these nations. Furthermore, issues regarding financing mechanisms, upgrading the professional competencies of managerial and pedagogical staff, and implementing public-private partnership projects in educational management are highlighted. The findings enable drawing relevant scientific and practical conclusions for reforming the early childhood education system and optimizing management indicators in the context of developing countries.
Keywords : Early childhood education system, developing countries, educational management, human capital, quality of education, financial support, management mechanisms, pedagogical competence.

Аннотация:В данной статье представлен систематический анализ текущего состояния, структурных особенностей и тенденций развития системы дошкольного образования в развивающихся странах. В ходе изучения научно обоснованы стратегические подходы, направленные на расширение охвата дошкольным образованием, укрепление материально-технической базы и повышение качества образования в этих государствах. Также освещены вопросы механизмов

финансирования системы, повышения профессиональной компетентности управленческих и педагогических кадров, а также внедрения проектов государственно-частного партнерства в управление образованием. Полученные результаты позволяют сделать соответствующие научно-практические выводы по реформированию системы дошкольного образования и оптимизации управленческих индикаторов в условиях развивающихся стран.

Ключевые слова: Система дошкольного образования, развивающиеся страны, менеджмент в образовании, человеческий капитал, качество образования, финансовое обеспечение, механизмы управления, педагогическая компетентность.

Maktabgacha ta’lim tizimi — bu bolaning ilk yoshidan boshlab tizimli ravishda intellektual, jismoniy, ma’naviy va ijtimoiy jihatdan shakllanishini ta’minlovchi, uning shaxsiy kapitali poydevorini yaratuvchi uzluksiz ta’lim zanjirining birinchi va eng fundamental bo‘g‘inidir. Ilmiy-pedagogik manbalarga ko‘ra, ushbu tizim shunchaki maktab ta’limiga tayyorlov bosqichi emas, balki bolaning kognitiv ko‘nikmalari va emotsional intellektining qariyb sakson foizi shakllanadigan eng faol davrni boshqaruvchi institutsional tuzilmadir. Zamonaviy dunyoda maktabgacha ta’lim tizimi davlatning ta’lim siyosati, moliyaviy-resurs ko‘rsatkichlari, me’yoriy-huquqiy hujjatlari hamda xilma-xil tashkiliy-boshqaruv modellarining o‘zaro integratsiyalashgan yaxlit majmuasi sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu tizimni ilmiy asosda to‘g‘ri boshqarish va uning moliyaviy ta’minotini mustahkamlash kelajakda jamiyatning yuqori intellektual salohiyatini hamda davlatning iqtisodiy barqarorligini ta’minlashning eng asosiy kafolati hisoblanadi.

Bugungi kunda jahon miqyosida, xususan, jadal iqtisodiy o‘sish va transformatsiya jarayonlarini boshidan kechirayotgan rivojlanayotgan davlatlarda maktabgacha ta’lim tizimini isloh qilish va uning qamrovini kengaytirish borasida o‘ziga xos va xalqaro reytinglarda e’tirof etilayotgan modellar shakllanmoqda. Xususan, Janubiy Koreya o‘zining maktabgacha ta’lim tizimini boshqarishda yuqori natijalarga erishib, mazkur sohada qat’iy markazlashgan va yagona davlat standartlariga asoslangan modelni muvaffaqiyatli rivojlantirmoqda. Ushbu mamlakatda "Nuri" universal oquv dasturi va unga tayangan vaucherli moliyalashtirish tizimi amaliyotga keng joriy etilgan bo‘lib, unda davlat tomonidan ajratiladigan mablag‘ bevosita iste’molchi, ya’ni bolaning ortidan muassasaga boradi. Bu yondashuv davlat va xususiy maktabgacha ta’lim tashkilotlari o‘rtasida sog‘lom raqobat muhitini yaratish, ta’lim xizmatlari bozorini kengaytirish hamda qisqa muddat ichida bolalarni maktabgacha ta’lim bilan qamrab olish ko‘rsatkichini deyarli yuz foizga yetkazish imkonini berdi. Janubiy Koreya tajribasi boshqaruv mexanizmlarining qat’iyligi hamda moliyaviy resurslarning maqsadli va shaffof taqsimlanishi ta’lim tizimi samaradorligini ta’minlovchi bosh indikator ekanligini ilmiy jihatdan isbotlab kelmoqda.

Rivojlanayotgan davlatlar orasida maktabgacha ta’lim tizimini tubdan isloh qilish va uning boshqaruv indikatorlarini optimallashtirish bo‘yicha eng yuqori ko‘rsatkich hamda o‘ziga xos yutuqli tizim namoyish etayotgan mamlakatlardan biri Malayziya hisoblanadi. Malayziya hukumati inson kapitalini rivojlantirishning boshlang‘ich poydevori sifatida maktabgacha ta’lim qamrovini kengaytirish va sifatini oshirishni davlat ta’lim siyosatining eng ustuvor va strategik yo‘nalishiga aylantirdi. Ushbu davlatda maktabgacha ta’lim shunchaki ijtimoiy bog‘chalardan iborat bo‘lib qolmasdan, davlat va xususiy sektor integratsiyasiga asoslangan,

me’yoriy-huquqiy hujjatlar bilan qat’iy tartibga solingan va moliyaviy-resurs ko‘rsatkichlari doimiy kafolatlangan yaxlit institutsional tizim sifatida muvaffaqiyatli rivojlanmoqda.

Malayziya maktabgacha ta’lim tizimining eng asosiy va o‘ziga xos yutuqli mexanizmi — bu ko‘p tarmoqli milliy boshqaruv va davlat tomonidan to‘liq subsidiyalash dasturlarining joriy etilganligidir. Mamlakatda kam ta’minlangan va qishloq hududlaridagi oilalar farzandlarini maktabgacha ta’lim bilan bepul qamrab olish uchun maxsus KEMAS va JPNIN kabi yirik davlat muassasalari tarmog‘i yaratilgan bo‘lib, ularning moliyaviy ta’minoti to‘g‘ridan-to‘g‘ri hukumat budjeti hisobidan qoplanadi. Shu bilan birga, davlat ta’lim sohasida sog‘lom raqobat muhitini yaratish hamda qamrov ko‘rsatkichlarini jadal sur’atlarda yuz foizga yetkazish maqsadida xususiy maktabgacha ta’lim tashkilotlarini vaucherli tizim hamda soliq imtiyozlari orqali kuchli rag‘batlantirib kelmoqda. Bu yondashuv ijtimoiy adolat va teng huquqlilik tamoyillarini ta’minlash bilan bir qatorda, ta’lim xizmatlari bozorining diversifikatsiyalashuviga hamda har bir bolaning intellektual salohiyatini erta yoshdan boshlab tizimli rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Malayziyaning navbatdagi katta yutug‘i — bu Milliy maktabgacha ta’lim o‘quv dasturi standarti (KSPK) bo‘lib, u mamlakatdagi mulkchilik shaklidan qat’i nazar (davlat yoki nodavlat) barcha bog‘chalar uchun qat’iy va majburiy qilib belgilangan. Ushbu milliy standart bolaning kognitiv ko‘nikmalari, emotsional intellekti, jismoniy tarbiyasi bilan birgalikda, ko‘p millatli davlat muhitidan kelib chiqib, milliy va umuminsoniy qadriyatlar sintezini hamda tillarni o‘rganish (malay, ingliz va mandarin tillari) kompetensiyalarini erta yoshdan boshlab shakllantirishga yo‘naltirilgan. Boshqaruv sifatini doimiy monitoring qilib borish maqsadida davlat tomonidan raqamli platformalar va elektron boshqaruv indikatorlari joriy etilgan bo‘lib, ular orqali har bir rahbar kadr va pedagogning kasbiy layoqati, muassasaning moddiy-texnika bazasi holati real vaqt rejimida nazorat qilinadi. Malayziya modeli rivojlanayotgan davlatlar sharoitida to‘g‘ri tashkil etilgan boshqaruv mexanizmlari, kadrlar siyosatidagi qat’iylik va moliyaviy resurslarning maqsadli taqsimlanishi tizim muvaffaqiyatini belgilovchi bosh omil ekanligini ilmiy va amaliy jihatdan to‘liq isbotlab bermoqda.

Rivojlanayotgan davlatlar orasida maktabgacha ta’lim tizimini tubdan isloh qilish, qamrov darajasini jadal sur’atda oshirish va raqamli boshqaruv mexanizmlarini joriy etish bo‘yicha eng taniqli va yutuqli namunalardan biri Turkiya hisoblanadi. Turkiya hukumati so‘nggi yillarda inson kapitalini rivojlantirishning boshlang‘ich poydevori sifatida maktabgacha ta’lim tizimini strategik jihatdan modernizatsiya qilishni davlat ta’lim siyosatining eng ustuvor yo‘nalishlaridan biri qilib belgiladi. Mamlakatda maktabgacha ta’lim shunchaki ijtimoiy bog‘chalardan iborat bo‘lib qolmasdan, Milliy ta’lim vazirligi (MEB) tomonidan qat’iy tartibga solingan va moliyaviy-resurs ko‘rsatkichlari davlat tomonidan tizimli kafolatlangan yaxlit institutsional tarmoq sifatida muvaffaqiyatli faoliyat ko‘rsatmoqda.

Turkiya maktabgacha ta’lim tizimining eng asosiy va o‘ziga xos yutuqli mexanizmi — bu davlat ta’lim siyosati doirasida amalga oshirilgan "10 000 ta maktab" loyihasi hamda qisqa muddat ichida minglab yangi maktabgacha ta’lim muassasalarini tashkil etish orqali qamrovni keskin oshirish strategiyasidir. Ayniqsa, 5 yoshli bolalarni maktabgacha ta’lim bilan qamrab olish darajasini qisqa vaqt ichida qariyb to‘qson besh foizga yetkazish Turkiyadagi boshqaruv tezkorligi va samaradorligining bosh indikatori bo‘ldi. Kam ta’minlangan va chekka hududlardagi oilalar farzandlarini tizimga to‘liq jalb etish uchun davlat bepul bog‘chalar tarmog‘ini kengaytirdi va ularning moddiy-texnika bazasini eng zamonaviy standartlar

darajasida mustahkamladi. Shu bilan birga, davlat-xususiy sheriklik va nodavlat sektorni soliq imtiyozlari hamda subsidiyalar orqali rag‘batlantirish mexanizmlari ta’lim xizmatlari bozorida sog‘lom raqobat muhitini yaratishga va ota-onalarga keng tanlov imkoniyatini taqdim etishga xizmat qilmoqda.

So‘nggi yillarda rivojlanayotgan davlatlar orasida maktabgacha ta’lim tizimini tizimli isloh qilish, qamrov darajasini tubdan oshirish va raqamli boshqaruv mexanizmlarini joriy etish borasida O‘zbekiston Respublikasi namoyish etayotgan natijalar global miqyosdagi eng muvaffaqiyatli va tan olingan tajribalardan mutlaqo kam emasligini, aksincha, qator strategik yo‘nalishlarda yetakchilik qilayotganini ilmiy-amaliy jihatdan to‘liq isbotlab beradi. O‘zbekistonda ta’lim siyosatining ustuvor yo‘nalishi sifatida alohida Maktabgacha ta’lim vazirligining (hozirgi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi) tashkil etilishi hamda sohaning huquqiy-me’yoriy asoslarini mustahkamlovchi qonun hujjatlarining qabul qilinishi mamlakatda inson kapitaliga erta yoshdan boshlab investitsiya kiritish davlat miqyosidagi eng bosh strategik drayverga aylanganidan dalolat beradi. Qisqa muddatli izlanishlar va statistik tahlillar shuni ko‘rsatadiki, mamlakatda bolalarni maktabgacha ta’lim bilan qamrab olish darajasi qariyb yigirma foizdan yetmish foizdan ziyod ko‘rsatkichga ko‘tarilishi jahon ta’lim menejmenti tarixida kam kuzatilgan jadal o‘sish sur’ati hisoblanadi.

O‘zbekiston tizimining xalqaro andozalar oldida eng yutuqli va ustun jihatlaridan biri — bu davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining gibrid va nihoyatda moslashuvchan modellarini amaliyotga tatbiq etganligidir. Malayziya yoki Chili tajribasidagi kabi soliq imtiyozlaridan tashqari, O‘zbekiston hukumati nodavlat sektor vakillariga oilaviy maktabgacha ta’lim tashkilotlarini ochish uchun to‘g‘ridan-to‘g‘ri davlat budjetidan subsidiyalar berish, imtiyozli kreditlar ajratish va bepul binolar taqdim etish tizimini yo‘lga qo‘ydi. Ushbu yutuqli tizim ta’lim xizmatlari bozorida davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi masofani qisqartirib, sog‘lom raqobat muhitini yaratdi hamda eng chekka, qishloq va tog‘li hududlarda ham bolalarning sifatli ta’lim olish imkoniyatlarini va ijtimoiy adolat tamoyillarini to‘liq ta’minladi. Shu bilan birga, olti yoshli bolalarni majburiy bir yillik bepul maktabga tayyorlash tizimining joriy etilishi Janubiy Koreyaning "Nuri" universal dasturi samaradorligi bilan to‘liq bellasha oladigan va bolalarning maktab boshlang‘ich sinflariga adaptatsiyasini yuz foizga kafolatlaydigan milliy brendga aylandi.

Tizim samaradorligini va shaffofligini ta’minlashda O‘zbekiston erishgan navbatdagi eng yirik yutuq — bu boshqaruv jarayonlarini to‘liq raqamlashtirish va integratsiyalashgan elektron ekotizimlarni joriy etish hisoblanadi. Turkiyadagi MEBBİS tizimi kabi, mamlakatimizda yaratilgan Maktabgacha ta’limni boshqarish axborot tizimi (MHSAT) muassasalarga bolalarni qabul qilishdan tortib, davlat budjeti mablag‘larining harakatigacha bo‘lgan barcha operatsiyalarni to‘liq avtomatlashtirdi va byurokratiyani butunlay yo‘qotdi. Ushbu raqamli platforma har bir rahbar kadr va pedagogning kasbiy kompetensiyasini, muassasaning moddiy-texnika bazasini hamda bolalarning o‘sish ko‘rsatkichlarini real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini bermoqda. Ilg‘or xalqaro metodikalar asosida ishlab chiqilgan "Ilm yo‘li" va "Ilk qadam" davlat o‘quv dasturlari esa milliy qadriyatlarimizni umuminsoniy tamoyillar bilan mukammal sintez qilib, bolalarning kognitiv, emotsional va ijodiy fikrlash salohiyatini global andozalar darajasida shakllantirmoqda. Bu tizimli islohotlar va amaliy natijalar O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimining rivojlanayotgan davlatlar ichida nafaqat boshqalardan kam emasligini, balki ko‘plab yo‘nalishlarda namuna bo‘la olishini to‘liq isbotlaydi.

Izlanishlar asosida ko’rishingiz mumkin doiraviy diagrammada uchta davlatning (O‘zbekiston, Turkiya va Malayziya) o‘ziga xos eng kuchli boshqaruv yo‘nalishlari va ularning tizimdagi foiz ulushlari taqsimoti aks ettirildi:

O‘zbekiston (MHSAT raqamli tizimi va DXSH gibrid modeli) — 35% ulush: Eng yuqori ulushlardan biri O‘zbekistonning qisqa muddatda qamrovni keskin oshirgani (20% dan 70%+ gacha), oilaviy va nodavlat bog‘chalarni davlat tomonidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri subsidiyalash (DXSH) hamda MHSAT axborot tizimi orqali moliyaviy shaffoflikni yo‘lga qo‘ygan yutuqlari uchun ajratildi.

Turkiya (MEBBİS menejmenti va 10 000 ta maktab loyihasi) — 35% ulush: O‘zbekiston bilan teng ulushda, Turkiyaning 5 yoshli bolalarni majburiy qamrab olish dasturi va umummilliy elektron maktab (e-Okul) ekotizimi muvaffaqiyati ko‘rsatildi.

Malayziya (KSPK ko‘p tilli o‘quv standarti) — 30% ulush: Ko‘p millatli muhitda uch tillilikni joriy etgani, milliy qadriyatlar sintezi hamda KEMAS bepul munitsipal bog‘chalar tarmog‘ini boshqarish tajribasi uchun belgilandi.

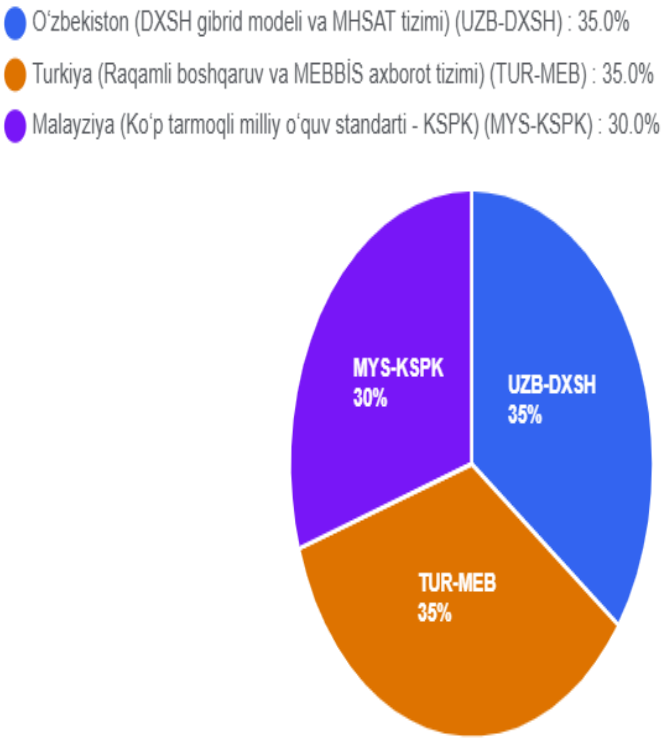

Rivojlanayotgan davlatlar sharoitida maktabgacha ta’lim tizimini strategik isloh qilish, uning huquqiy-institutsional mexanizmlarini takomillashtirish va boshqaruv samaradorligini oshirish muammolari kontekstida dotsent M.B. Tairovaning ilmiy izlanishlari alohida o‘ringa ega. Olimaning yondashuvlari asosan xalqaro boshqaruv modellarini milliy ta’lim tizimiga sintez qilish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining gibrid shakllarini rivojlantirish hamda rahbar kadrlarning zamonaviy menejment ko‘nikmalarini (fasilitatorlik va motivatorlik sifatlarini) shakllantirish qonuniyatlariga tayanadi.[1]

M.B. Tairovaning ilmiy-nazariy o‘rganishlariga ko‘ra, maktabgacha ta’lim tizimida boshqaruvning foydali va samarali mexanizmlarini yaratish muammosi barcha rivojlanayotgan

[1] Tairova M.B. Liderlik nazariyalari va ularning boshqaruv tizimida qo‘llanilishi: kasbiy kompetensiyalar va boshqaruv indikatorlari tahlili. – Andijon: ADPI, 2026. – B. 15.

davlatlar uchun birdek strategik ustuvor vazifa hisoblanadi. Olima o‘zining ilmiy nashrlarida alohida asoslab beradiki, tizim muvaffaqiyati nafaqat moddiy resurslar bilan, balki muassasa faoliyatini tashkil etish va boshqarishning qat’iy, ilmiy asoslangan institutsional tamoyillariga to‘g‘ri rioya qilinishi bilan belgilanadi.[2] Uning xulosalariga ko‘ra, boshqaruvni raqamlashtirish (masalan, O‘zbekiston tajribasidagi MHSAT axborot tizimi) byurokratiyani kamaytirish barobarida moliyaviy resurslarning taqsimlanishida to‘liq shaffoflikni kafolatlovchi bosh indikator vazifasini o‘taydi.

Shu bilan birga, olimaning izlanishlarida ta’lim sohasida sog‘lom raqobat muhitini yaratishda davlat va xususiy sektor integratsiyasining, xususan, nodavlat va oilaviy bog‘chalarni davlat tomonidan subsidiyalash tizimining ahamiyati ilmiy jihatdan ochib beriladi. M.B. Tairova ta’kidlaydiki, maktabgacha ta’limni har tomonlama rivojlantirish va uning moliyaviy ta’minotini barqarorlashtirish davlat iqtisodiyoti uchun kelajakda eng yuqori intellektual va ijtimoiy dividend olib keladigan strategik yo‘nalishdir.[3] Ushbu jarayonda joylardagi boshqaruv xodimlarining an’anaviy buyruqbozlikdan voz kechib, jarayonlarni to‘g‘ri muvofiqlashtiruvchi zamonaviy rahbarlik modellariga o‘tishi tizim samaradorligini belgilovchi bosh omil sifatida ko‘rsatiladi.

Ushbu mavzu doirasida rivojlanayotgan davlatlarda (O‘zbekiston, Turkiya va Malayziya) maktabgacha ta’lim tizimining o‘ziga xos boshqaruv modellarini, rivojlanish bosqichlari va strategik ustunliklarini tizimli o‘rganish uchun bir qator akademik metodlardan foydalanildi. O‘rganish va izlanishning metodologik asosini obodonlashtirilgan ilmiy xulosalarga erishish maqsadida tizimli-funksional yondashuv hamda qiyosiy-institutsional tahlil tamoyillari tashkil etadi.

Olingan natijalar va qiyosiy modellar tahlili shuni tasdiqlaydiki, zamonaviy sharoitda rivojlanayotgan davlatlarda maktabgacha ta’lim tizimining muvaffaqiyati bevosita to‘g‘ri tanlangan boshqaruv mexanizmlariga, kadrlar salohiyatiga va moliyaviy-resurs ko‘rsatkichlarining shaffofligiga bog‘liqdir. Har bir rivojlanayotgan mamlakat o‘zining ijtimoiy-iqtisodiy kontekstidan kelib chiqib, o‘ziga xos yutuqli tizimni shakllantirmoqda. Masalan, Turkiya tajribasida MEBBİS axborot tizimi orqali boshqaruvni to‘liq raqamlashtirish, byurokratiyani yo‘qotish va 5 yoshli bolalarni majburiy qamrab olish dasturlari ustuvor yo‘nalish hisoblanadi. Malayziya modelida esa ko‘p millatli muhitda uch tillilikni qamrab olgan Milliy o‘quv dasturi standarti (KSPK) hamda davlat tomonidan to‘liq subsidiyalash tizimi asosiy yutuq sifatida namoyon bo‘ladi.

Ushbu xalqaro modellar fonida O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimining qisqa muddat ichida qamrov darajasini yigirma foizdan yetmish foizdan ziyod ko‘rsatkichga ko‘targanligi global ta’lim menejmentidagi eng jadal va muvaffaqiyatli o‘sish sur’atidir. O‘zbekiston modelining xalqaro andozalar oldidagi eng ustun jihati — oilaviy va nodavlat bog‘chalarni davlat tomonidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri subsidiyalash, imtiyozli kreditlar va bepul binolar ajratishga asoslangan moslashuvchan davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining joriy etilganligidir. Bu yondashuv ta’lim xizmatlari bozorida sog‘lom raqobat muhitini yaratib, eng chekka hududlarda ham ijtimoiy adolat va teng imkoniyatlar tamoyilini ta’minladi. Shu sababli,

[2] Tairova M.B. Maktabgacha ta’lim tashkiloti faoliyatini tashkil etish va boshqarishning asosiy tamoyillari // Journal of Innovation and Scientific Research. – 2025. – № 895. – B. 824.
[3] Tairova M.B. Maktabgacha ta’limni rivojlantirish va moliyaviy ta’minlashning muhimligi // Eurasian Journal of Education and Career. – 2023. – № 4237. – B. 34.

mamlakatimizdagi MHSAT raqamli platformasi orqali moliyaviy shaffoflikni ta’minlash hamda "Ilk qadam" va "Ilm yo‘li" dasturlari asosida ta’lim mazmunini yangilash tizim samaradorligini kafolatlovchi va uni boshqa yetakchi davlatlar tajribasidan mutlaqo kam emasligini isbotlovchi bosh drayver hisoblanadi.

Rivojlanayotgan davlatlarda maktabgacha ta’lim tizimining boshqaruv modellarini va ularning amaliyotda qo‘llanilayotgan strategik jabhalarini tizimli o‘rganish hamda olib borilgan izlanishlar natijasida shunday xulosaga kelindiki, ushbu tizim shunchaki maktabga tayyorlov bosqichi emas, balki mamlakatning strategik kelajagi bo‘lgan inson kapitalini shakllantiruvchi va milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini ta’minlovchi eng asosiy poydevor hisoblanadi. O‘rganishlar shuni ko‘rsatadiki, maktabgacha ta’lim islohotlarining muvaffaqiyati va uning hayotiy natijadorligi eng birinchi navbatda boshqaruv modellarini optimallashtirish, moliyaviy-resurs ko‘rsatkichlarining shaffofligini ta’minlash hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan unumli foydalanish bilan uzviy bog‘liqdir. Malayziyaning ko‘p tarmoqli milliy o‘quv standarti va Turkiyaning MEBBİS axborot tizimi orqali boshqaruvni to‘liq raqamlashtirish tajribalari fonida O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimining qisqa muddat ichida qamrov darajasini keskin oshira olganligi milliy modelning xalqaro andozalar oldida har tomonlama jadal va raqobatbardosh ekanligini to‘liq isbotlaydi. Kelajakda rivojlanayotgan davlatlar sharoitida maktabgacha ta’lim tizimining uzoq muddatli barqarorligini ta’minlash va inson kapitalining sifat ko‘rsatkichlarini global darajaga olib chiqish uchun boshqaruv platformalarini raqamlashtirishni yanada kengaytirish, "mablag‘ iste’molchi ortidan boradi" tamoyiliga tayanuvchi vaucherli moliyalashtirish usullarini rivojlantirish hamda ta’lim-tarbiya jarayonida milliy qadriyatlar va ilg‘or xalqaro metodikalar sintezini qat’iy ta’minlash maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Tairova M.B. Maktabgacha ta’lim tashkiloti faoliyatini tashkil etish va boshqarishning asosiy tamoyillari // Journal of Innovation and Scientific Research. – 2025. – № 895. – B. 824.
2. Tairova M.B. Maktabgacha ta’limni rivojlantirish va moliyaviy ta’minlashning muhimligi // Eurasian Journal of Education and Career. – 2023. – № 4237. – B. 34.
3. Tairova M.B. Liderlik nazariyalari va ularning boshqaruv tizimida qo‘llanilishi: kasbiy kompetensiyalar va boshqaruv indikatorlari tahlili. – Andijon: ADPI, 2026. – B. 15.
4. UNESCO (2022). World Conference on Early Childhood Care and Education: Global Report on Early Childhood Care and Education Governance. Paris, France.
5. OECD (2021). Starting Strong VI: Early Learning and Care in a Changing World. OECD Publishing, Paris.
6. Kauerz K., McMaken J. Governance in Early Childhood Education: Models and Trends in US States. – CEELO, 2020.
7. Karila K. A Finnish perspective on early childhood education and care policy // European Early Childhood Education Research Journal. – 2019. – Vol. 27. – № 2. – P. 205-218.
8. Moon M., Shin J. The Nuri Curriculum and early childhood education governance in South Korea // International Journal of Child Care and Education Policy. – 2020. – Vol. 14. – № 5. – P. 45-62.